

Heydər ƏLİYEV

AZƏRBAYCAN ORDUSU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİNİN ORQANI

Qəzet 1992-ci il fevralın 11-dən çıxır

15 avqust 2015-ci il № 62 (1978)

Qiyməti 25 qəpik

XXXI Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlıq haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikasında Olimpiya Hərəkatının hazırlıq inkişaf səviyyəsi ölkənin idman sahəsində əldə etdiyi nailiyyətlərdə öz parlaq əksini tapmışdır. Müxtəlif mötəbər yarışlarda, o cümlədən Bakı şəhərində böyük müvəffəqiyyətlə başa çatmış 1-ci Avropa Oyunlarında 21 qızıl, 15 gümüş, 20 bürünc medal qazanılması Azərbaycanda yeni güclü gənc idmançılar nəslinin formalaşmasının təzahürüdür. Son Yay Olimpiya Oyunlarında on medala layiq görülməyimiz olimpiya idman növlərində yüksək potensiala malik olduğumuzu göstərir.

2016-cı ildə Braziliyanın Rio-de-Janeyro şəhərindəki növbəti XXXI Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlıq Gənclər və İdman Nazirliyi, Milli Olimpiya Komitəsi və müvafiq idman federasiyaları tərəfindən milli komandaların formalaşdırılması istiqamətində mərhələli şəkildə həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycanın milli olimpiya komandasının XXXI Yay Olimpiya Oyunlarına müvafiq hazırlanmasının lazımı səviyyədə təmin olunması məqsədi ilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:
  - 1.1. Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyinin və Milli Olimpiya Komitəsinin təqdim etdiyi xüsusi proqramlara əsasən, milli yığma komandaların XXXI Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlığı mərhələsində təlim-məşq toplanışlarının keçirilməsi, idmançıların rəsmi beynəlxalq yarışlarda iştirakı, ölkədə lisenziya yarışlarının təşkili, Azərbaycan nümayəndə heyətinin Olimpiya Oyunlarında iştirakı və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı zəruri maliyyə vəsaitinin ayrılmasını təmin etsin;
  - 1.2. bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 avqust 2015-ci il.

Akademik Ramiz Mehdiyevin "Dağlıq Qarabağ: məxəzlərdən oxunmuş tarix" kitabı Ankarada türk dilində çapdan çıxıb

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin "Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixi köklərinə həsr edilən "Dağlıq Qarabağ: məxəzlərdən oxunmuş tarix" kitabı Ankarada türk dilində çapdan çıxıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Türkiyənin Berkan yayım evi tərəfindən çap edilən kitabda münaqişənin yaranma səbəblərini əks etdirən, habelə Dağlıq Qarabağın bu ərazidəki Azərbaycan dövlətlərinə mənsub olmasını dəqiq göstərən müxtəlif tarixi mənbələr əksini tapıb.

Nəşrdə Cənubi Qafqazda ilk dövlət qurumlarının yaranması vaxtdan başlanan tarixi dövr əhatə edilir və regionun müasir dövrə qədər tarixindən bəhs olunur. Əsərin müəllifi ilk fəsillərdə erməni (hay) etnosunun Kiçik Asiya ərazisinə və sonralar Cənubi Qafqaza gəlmə olmasını elmi cəhətdən əsaslandırır.

Kitabda antik və orta əsrlər dövrünə aid çoxsaylı məxəzlər, habelə yeni və müasir dövrün sənədləri əsasında Cənubi Qafqazın haqiqi tarixi göstərilir, erməni etnosunun bu əraziyə yalnız XIX əsrin əvvəlində gəlməsi qeyd edilir. Müəllif sistemli şəkildə bir dövrdən digərinə keçərək, Dağlıq Qarabağ ərazisində vətəniyyətli və bu diyarın bütün tarixi ərzində ermənilərin orada olmamasını diqqətə çatdırır. Qeyd olunur ki, yalnız XIX əsrin birinci yarısından demografik vəziyyətdə dəyişikliklər baş verir. Nəticədə Qərbi Azərbaycanın bəzi məhəllələrində - indiki Ermənistan Respublikasında ermənilər sayca üstünlük təşkil etməyə başlayır. Bildirilir ki, tarixi konyunktur ermənilərə azərbaycanlıların əzəli torpaqlarında öz dövlətçiliyini qurmağa imkan yaradıb. Ermənilər iki əsr ərzində avtohton azərbaycanlı əhalini sıxışdıraraq bu ərazidən çıxarıb və monomilli ölkə yaratmaq üçün əllərindən gələni ediblər.

Müəllif, həmçinin diqqəti XIX əsrin birinci yarısından başlayaraq ermənilərin Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsi nəticəsində demografik vəziyyətdə baş verən dəyişikliklərə cəlb edir. Həmin dövrdə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər məhəllələrində, eləcə də tarixi Azərbaycan ərazisi olan indiki Ermənistan Respublikasında ermənilərin sayca üstünlük təşkil etməyə başlamasının imperiya siyasətinin nəticəsi olduğu diqqətə çatdırılır.

Kitabda, eyni zamanda, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətindən bəhs olunur. Dağlıq Qarabağ probleminin meydana gəldiyi tarixi şəraitin elmi izahı verilir. Akademik Ramiz Mehdiyev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin artıq müharibəyə çevrildiyi bir məqamda beynəlxalq erməni terror təşkilatlarının bu işdə iştirakına da diqqəti cəlb edir.

Nəşrin müəyyən fəsilləri münaqişənin hüquqi bazasına həsr edilir, ATƏT-in Minsk qrupu çərçivəsində aparılan danışıqlarda Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqə tutması ilə yanaşı, qrupun həmsədr olan böyük dövlətlərin mövqeyində özünü bürüzdə verən ikili standartların danışıqlar prosesinin nəticəsiz qalmasına səbəb olduğu göstərilir.

Azərbaycanın tarixi torpaqları olan Dağlıq Qarabağa dair fundamental elmi əsərin türk dilində nəşri oxucu auditoriyasının genişlənməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Əsər qarşda Türkiyə oxucularında Qarabağ haqiqətləri haqqında məlumatlılığın artırılması baxımından mühüm rol oynamaqla yanaşı, tədqiqatçılar və tələbələr üçün dəyərli elmi mənbədir.

Cəbhə bölgəsindən reportaj

"Torpaqlarımızı işğaldan azad edəcəyik"

Qatardan düşən kimi vaxt itirmədən cəbhə bölgəsində yerləşən hərbi hissəyə yollandım. Ötən dəfə ezamiyyətə gələndə indiyənə qədər keçdiyimiz bu dərələri yaşıl libasda görmüşdüm. Bu dəfə isə otlar yayın qızmar istisinə dözməyib saralmışdı. Sanki dərələr əyninə sarı parçadan don geyinmişdi.

Ətrafdakı mənzərələri seyr edərkən hərbi hissəyə gəlib çatdım. Qərargahda zabit Şükür Həmidov və Seymur Vəliyevlə görüşüb söhbət etdim. Onlar bildirdilər ki, zabit və əsgərlərimiz torpaqlarımızın keşiyində hər zaman hazır oluruq. Cəbhə xəttinə uzaqdan yollar tənisi atmaq üçün hər bir boyu zabitə tanış olarkən öyrəndim ki, o, xeyli müddətdir doğma ordumuzun sıralarında xidmət edir. Beş ildən çox Murovdağ istiqamətində torpaqlarımızın keşiyində dayanıb. İndi isə xidmətinə bu bölgədə davam etdirir. Bir zabit kimi üzünə düşən tapşırıqları bacarıqla yerinə yetirməyə çalışır. Hər addımda xidmətinə məsuliyyət və diqqətlə yanaşır...

Xeyli vaxt əvvəl öndən xəttə yerləşən tabora çatdım. Bir vaxtlar bu yayış məntəqəsi erməni işğalçıları tərəfindən tapdağı altında olub. Həmin dövrdə qəsbkarlar hər yerə vəhşicəsinə dağıdıb, yandırdılar. Ordumuz bu yerləri azad etdikdən sonra əhali doğma ocağına qayıdıb, düşmənin dağıdıb viran qoyduğu evləri bərpa

Niderlandda Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin "Çıraqov və digərləri Ermənistan qarşı" işi ilə bağlı qərarına dair "dəyirmi masa" keçirilib

Azərbaycanın Niderland Krallığındakı səfirləri və Haaga Beynəlxalq Hüquq Akademiyası Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin "Çıraqov və digərləri Ermənistan qarşı" işi ilə bağlı qərarına həsr olunan "dəyirmi masa" təşkil edib.

Azərbaycan, ABŞ, Çin, Braziliya, Kolumbiya, İtaliya, Polşa, Rumıniya, Bosniya və Herseqovina, Ukrayna, Türkiyə, İran və Qazaxıstan dan ümumilikdə 20-yə yaxın hüquqşünas iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycanın xarici siyasətinin başlıca prioritetləri, ölkənin müxtəlif sahələrdə əldə etdiyi uğurlar, eləcə də akkreditə olunduğu ölkədə və beynəlxalq təşkilatlarda Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair haqiqətlərin yayılması istiqamətində səfirlərin fəaliyyəti barədə məlumat verilib.

Beynəlxalq ümumi hüquq sahəsində mütəxəssis olan iştirakçılarla Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin hüquqi aspektləri, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Böyük Palatasının "Çıraqov və digərləri Ermənistan qarşı" işi ilə bağlı yekun qərarı, bu qərarın hüquqi əhəmiyyəti haqqında müzakirələr aparılıb. Qeyd olunub ki, sözügedən məhkəmə prosesi zamanı Azərbaycan ərazisində yaradılmış qondarma rejimin heç bir dövlət və ya beynəlxalq təşkilat tərəfindən tanınmadığı, Ermənistanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsində başlanğıcdan əhəmiyyətli dərəcədə iştirak etdiyi, işğal olunmuş ərazilərə davamlı nəzarətin həyata keçirilməsində həlledici rol oynadığı, Ermənistanın qondarma respublika ilə bütün vacib məsələlərdə yüksək dərəcədə inqarasiya və bu vəziyyətin indiyədək davam etdiyi vurğulanıb. Bildirilib ki, işğal olunmuş ərazilərdən didərgin düşmüş azərbaycanlı məcburi köçkünlərin torpaq hüquqlarının Ermənistan tərəfindən mənimsənilməsinə yönəlmiş cəhdlər məhkəmənin qərarına əsasən, hüquqi baxımdan qanuni hesab olunub. Ermənistan tərəfindən azərbaycanlı məcburi köçkünlərin hüquqlarının pozulduğunu müəyyən edən məhkəmə qərarı gəlib ki, rəsmi Yerevan iddiaçılara münasibətdə Konvensiyadan irəli gələn hüquq pozuntularının aradan qaldırılması üçün müvafiq öhdəliklərini yerinə yetirməyib.

Toplantı zamanı təsəvvüflə qeyd edilib ki, Ermənistanın Azərbaycanca 20 ildən artıq davam edən təcavüzünə və Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğal altında saxlanması baxmayaraq, beynəlxalq birlik, xüsusilə də beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin təminatçısı olan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası beynəlxalq hüquqda cinayət sayılan təcavüz faktına lazımı hüquqi qiymət verməyib. "Dəyirmi masa"da münaqişənin həlli ilə bağlı Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa əsaslanan mövqeyi izah olunub, tədbir iştirakçıları tərəfindən münaqişənin hüquqi aspektlərinə və nizamlanma prosesinə dair suallar cavablandırılıb və fikir mübadiləsi aparılıb.

AZƏRTAC

edib. Cəbhə xəttinə yaxın olan bəzi evlərdə işə təhlükəli olduğundan hələlik yaşamaq mümkün deyil. Həmin evlər düşmənin dağıtdığı vəziyyətdə də qalıb. Dəhşətli səhnələrə həyəcansız baxmaq mümkün deyil. Ürəkdağlayan mənzərələr hər kəsə erməni qəsbkarlarına qarşı nifrət hissi oyadır. Biz də düşməne nifrət yağdırma-yağdırma irəli gedirik...

Təlim meydanının yaxınlığından ötəndə zabit və əsgərləri təlim keçən gördük. Bizi ön xəttə aparacaq avtomobil sürətini azaldıb dayandı.

Əsgərlər zabitin tapşırığını yerinə yetirərək təlim keçir, döyüş vərdişlərinə yiyələnirdilər. Taktiki dərəcə əsgərlər silahlarından "atış" açaraq mövqelərini dəyişib irəli can atırlar. Onların hərəkətləri bir anlıq canlı döyüş səhnəsini xatırladı.

- Daim çalışırıq ki, əsgərlərimizin döyüş hazırlığı yüksək səviyyədə olsun, - deyə baş leytenant Fərid Rəhimov söze başladı. - Əsgərlərimiz yaxşı dərək edirlər ki, uğurlara gedən yol təlimlərdən və gərgin məşğələlərdən keçir. Əbəs yerə deməyiblər ki, təlimdə nə qədər tar tökülsə, döyüşdə o qədər az qan tökülsün. Əsgərlərimiz təlim və məşğələlərdə iştirak etməkdən yorulmur, hərbi biliklərə, döyüş vərdişlərinə həvəslə yiyələnirlər. Əsgərlərimiz məşğələ prosesində qarşılarına qoyulan tapşırıqların öhdəsindən bacarıqla gəlirlər. Gündən-günə təcürbə və şəraitləri artır. İnanıram ki, bu çalışqanlıq görə onları qarşıda yalnız uğurlar gözləyir.

Təlimdə fəal iştirak edən şəxsi heyətlə görüşüb söhbət etdim. Müddətdən artıq haqiqi hərbi xidmət qulluqçusu Samir Məmmədov, əsgərlərdən Əlvəzət Qasimov, İlqar Yusifov, Fərahim Novruzov, Elşən Ramazanov, Samiç Sultanov, Məlik Babayev və başqaları bildirdilər ki, hərbi bilikləri böyük maraqla öyrənirlər. Çalışırlar ki, döyüş vərdişlərinə yiyələnsinlər.

- Əsas məqsədimiz, amalmız torpaqlarımızı erməni işğalçılarından azad etməkdir, - deyə müddətdən artıq haqiqi hərbi xidmət qulluqçusu Samir Məmmədov söhbətini qoşuldu. - Amalmızda, məqsədimizə çatmaq üçün daim məşqlər keçir, döyüş hazırlığını artırırıq. Səmərləli keçən məşğələlərdə biz hərbi bilikləri və döyüş vərdişlərini möhkəmləndirik. Yaxşı bilirik ki, irəliyə doğru atılan hər addım bizi məqsədimizə yaxınlaşdırır. Ona görə də yorulmaq bilmədən məşq edirik, təcürbəmizi artırırıq, hazırlığımızı yüksəldirik.

Mayor
Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan Ordusu"
foto müəllifidir

Səfir Martin Erdman: Beynəlxalq hüquqa əsasən, Dağlıq Qarabağ Azərbaycana məxsusdur

"Europe online magazine" portalı Almaniyadan dpa informasiya agentliyinin bu ölkənin Türkiyədəki səfiri və NATO-dakı keçmiş daimi nümayəndəsi Martin Erdman ilə müsahibəsini yayıb. Səfir müsahibəsində NATO-Rusiya münasibətlərindən, eləcə də regiondakı mövqə münaqişələrdən bəhs edib.

Diplomat Almaniyanın NATO-Rusiya Şurasının yenidən dirçəlməsinə tərəfdar olduğunu, lakin bu məsələdə Alyans daxilində konsensus olmadığını bildirdi. O, regiondakı münaqişələrdən danışarkən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə də toxunub. Səfir beynəlxalq hüquqa əsasən, Dağlıq Qarabağın Azərbaycana məxsus olduğunu, lakin hazırda bu regiona Ermənistan tərəfindən nəzarət edildiyini vurğulayıb.

Rusiya Federasiyasının hərbi gəmiləri Bakı şəhərinə gəlib

Avqustun 13-də Rusiya Federasiyası Xəzər Dəniz Donanmasının "Mahaçqala" və "Volqodonsk" kiçik artilleriya gəmilərinin, həmçinin "Anatoliy Qujvin" kiçik hidroqrafika gəmisinin Bakıya rəsmi səfəri başlayıb.

Rusiya hərbi gəmiləri Azərbaycan Respublikası Hərbi Dəniz Qüvvələrinin və Rusiya Federasiyasının ölkə

mizdəki səfirliyinin nümayəndələri qarşılayıblar. Əvvəlcə qonaqlar Hərbi Dəniz Qüvvələrinin heyətində

ucaldılmış ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsinin önünə gül dəstələri qoyublar. Səfər çərçivəsində gəmilə

rin komandanlığı və şəxsi heyəti Fəxri xiyabanda ümumilli lider Heydər Əliyevin məzarını və Şəhidlər xiyabanını ziyarət edəcək.

Nümayəndə heyəti, həmçinin Azərbaycan Respublikası Hərbi Dəniz Qüvvələri Komandanlığı, Səbail rayon

İcra Hakimiyyəti və Bakı Dəniz Limanının rəhbərliyi ilə görüşlər keçirəcək, Azərbaycan Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbində tədris prosesi ilə tanış olacaq.

Gəmilərin şəxsi heyətinin mədəni və tarixi abidələrlə ta

nışlıq məqsədilə Bakıda gəzinti, həmçinin futbol üzrə yoldaşlıq görüşünün keçirilməsi planlaşdırılır. Səfər avqustun 16-dək davam edəcək.

**Müdafiə Nazirliyi
Mətbuat Xidməti**

Müdafiə Nazirliyi Mətbuat Xidmətinin məlumatı

Təmas xəttində monitoring keçirilib

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin mandatına uyğun olaraq, avqustun 14-də Gədəbəy rayonunun Novoivanovka kəndi yaxınlığındakı təmas xəttində monitoring keçirilib.

Monitoringi Azərbaycan tərəfindən ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin səhra köməkçiləri Jiri Aberle və Piter Svedberq keçiriblər.

Təmas xəttinin qarşı tərəfində isə monitoringi ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin səhra köməkçiləri Xristo Xristov və Yevgeni Şarov keçiriblər.

Ermənistan silahlı birləşmələri atəşkəs rejimini pozub

13 avqust 2015-ci il

Müdafiə Nazirliyi bildirir ki, erməni silahlı bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində 60 millimetrlilik minaatanlardan da istifadə etməklə sutka ərzində atəşkəs rejimini ümumilikdə 108 dəfə pozub.

Ermənistan Respublikası Noyemberyan rayonunun Barekamavan, Şavarşavan, İcəvan rayonunun Berkaber kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Qazax rayonunun Qaymaqlı, Fərəhli, Qızılçalı kəndlərində və adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Goranboy rayonunun Talış, Tərtər rayonunun Çiləbürt, Qızılba, Yarımcı, Göyax, Çaylı, Ağdam rayonunun Şıxlar, Qaraqaşlı, Sarıcalı, Novruzlu, Kəngərli, Yusifcanlı, Cəvahirli, Mərzili, Xocavənd rayonunun Kuropatkino, Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli, Horadiz, Aşağı Seyidəhmədli, Aşağı Əbdürrəhmanlı, Cəbrayıl rayonunun Mehdi kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy, Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıl rayonlarının ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də Silahlı Qüvvələrimizin mövqeləri atəşə tutulub.

Düşmən cavab atəşi ilə susdurulub.

14 avqust 2015-ci il

Müdafiə Nazirliyi bildirir ki, erməni silahlı bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində 60 və 82 millimetrlilik minaatanlardan, həmçinin iriçaplı pulemyotlardan da istifadə etməklə sutka ərzində atəşkəs rejimini ümumilikdə 109 dəfə pozub.

Ermənistan Respublikası Noyemberyan rayonunun Dovex kəndində yerləşən mövqelərdən Qazax rayonunun Kəmərlı kəndində, Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Gədəbəy rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Goranboy rayonunun Gülüstən, Tərtər rayonunun Çiləbürt, Göyax, Qızılba, Yarımcı, Ağdam rayonunun Şıxlar, Sarıcalı, Kəngərli, Novruzlu, Yusifcanlı, Qaraqaşlı, Mərzili, Cəvahirli, Şirvanlı, Şuraabad, Xocavənd rayonunun Kuropatkino, Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli, Horadiz, Aşağı Seyidəhmədli, Qorqan, Cəbrayıl rayonunun Mehdi kəndləri yaxınlığında, eləcə də Goranboy, Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıl rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də Silahlı Qüvvələrimizin mövqeləri atəşə tutulub.

Düşmən cavab atəşi ilə susdurulub.

Döyüş hazırlığı

"Əsgərləri həmişə xidmətə ruhlandırırım"

Səhər saatları olmasına baxmayaraq havanın isiti keçəcəyi məlum idi. Yola düşürük. Saatlar bir-birini əvəzlədikcə hava daha da isinir. Qızmar yay günü məqsədimizə mane ola bilmir. Nəhayət, hərbi hissəyə çatırıq.

Bizi zabit Səməd Məmmədov qarşılayır. O, şəxsi heyətin mənəvi-psixoloji hazırlığına cavabdeh olan məsul zabitlərdəndir. Təcrübəli zabit ön xətdə xidmət edən cəsur Azərbaycan əsgərinin düşməni daim susdurmasında fərəhlə danışıq. Bir gün işğaldan torpaqlarımızın azad ediləcəyini bildirir.

Sonra zabit Vəfadar Bayramovla görüşürük. Söhbətimiz zamanı təcrübəli zabit bildirir ki, düşmən atəşkəsi tez-tez pozur. "Hər birimiz bu torpaqları müdafiə etməyə borulmuşuq. Uşağdan-qocaya qədər hər kəs düşməni tanıyır və Ali Baş Komandan əmr verəcəyi an silaha sarılıb torpaqlarımızı azad edəcəyini bildirir.

yik. Müasir silah və hərbi texnika ilə təchiz edilmiş, yüksək döyüş hazırlığına malik ordumuz var. İqtisadiyyatımızda əldə olunan nailiyyətlər ordumuzun təchizatının yaxşılaşdırılmasına gətirib çıxarır. Müasir standartlara cavab verən silah-sursat, əsgər yaşayış xidməti, tibb məntəqəsi, əsgər yeməxanası, sinif otaqları hərbi qulluqçularımızın ixtiyarındadır. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Silahlı Qüvvələrə göstərdiyi diqqət və qayğı göz qabağındadır. Bu diqqət və qayğı hər bir döyüşçümüzə düşmən üzərində qələbə qazanmaq üçün stimul verir", - deyərək zabit vurğulayır.

Sonra yolumuzu artilleriya divizionundan salıb topçularımızla görüşdük. Top komandiri kiçik çavuş Rövşən Əmirov şəxsi heyətə çöl şəraitində dərs keçirdi. Əslən Ağdam rayonundan olan hərbi düşməni məhv etməyə hazır olduqlarını, əsgərlərinin də daim qələbəyə inamının güclü olduğunu bildirdi.

Kiçik çavuş artilleriyanın taktiki-texniki xüsusiyyətlərini hər bir əsgərinə öyrədir, düşməni məhv etməyə hazır olduqlarını qeyd edir. Həmçinin bildirir ki, əsgərlərin məişətinə, qidalanmasına ciddi önəm verilir. Hərbi hissədə peşəkar döyüşçü olmaq üçün lazımı şərait yaradılıb. Savadlı və təcrübəli zabitlər bildiklərini döyüşçülərə öyrətməyə can atırlar.

10 aydır ki, cəbhə xəttində

xidmət edən əsgər Əlmurad Muradovun da deməyə sözü çoxdur. Xaçmaz rayonundan hərbi xidmətə çağırılan döyüşçü Azərbaycan əsgəri olduğu üçün qürur duyduğunu fərəhlə bildirdi:

- Azərbaycan əsgərisənə, deməli, güclü və bacarıqlı olmalısən, - dedi təcrübəli döyüşçü. - Ayıq-sayıq və diqqətli olur, komandirlərin verdiyi tapşırıqları vaxtında və düzgün yerinə yetiririk. Burada da nizam-intizam və nümunəvi, ən əsası düşməndən qorxmayan, döyüşə hər an hazır olan Azərbaycan övladları xidmət edirlər.

Növbəti həmsöhbətim əsgər Elməddin Bayramlıdır. Hərbi xidmətə Şamaxı rayo-

nundan çağırılıb. Əsgər Bayramlı komandirlərindən razı olduğunu bildirdi, xüsusilə top komandiri kiçik çavuş Rövşən Əmirovun onların qayğıları ilə yaxından maraqlandığını qeyd etdi.

Şamaxı rayonundan hərbi xidmətə çağırılmış əsgər Vüsal Şixməmmədov və Mirhəbib Tağıyev problemləri olmadığını deyirlər. Ön xətdə xidmət etməkdən qürur duyduqlarını bildirirlər: "Biz düşməndən qatıyın çəkinmirik, qorxmuruq. Hər an ayıq-sayıq dayanıb Ali Baş Komandanın əmrini gözləyirik. Vətən, torpaq bizimdir. Bu torpaqda dünyaya göz açmışıq, bu torpağın naza-neməti ilə böyüyüb boya-başa çatmı-

şıqsa, deməli, Vətənimizi, torpağımızı canımızdan çox sevməliyik".

Diqqətimi çəkən əsgərlərdən biri də Stanislav Belousov oldu. Dörd ayın əsgəri olan Stanislavın atası və anası rus olsa da, o, Azərbaycanda dünyaya göz açıb. O deyir: "Vətənim Azərbaycandır, Bakıda dünyaya göz açmışam. Azərbaycanlıyam və işğaldan torpaqlarımızı azad etmək üçün son nəfəsim qədər döyüşməyə mən də hazırım".

**Leytenant
Ceyhan CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan Ordusu",
fotolar
kiçik çavuş
Namiq PƏNAHOVUNDUR**

Nümunəvi xidmət

Orda bir gizir var...

Vətəni sevmək hələ onu qorumaq demək deyil. Vətənin ağır günündə odun-ələvün içindən keçmək vətənpərvərliyin sınaq məqamıdır. Düşünürəm ki, ne yaxşı bizim bu cür mürd, cəsur, vətənpərvər oğullarımız var!

Bu yaxınlarda yolum düşüdü mövqelərdə belə oğullarla rastlaşdım, həmsöhbət oldum.

Dayaq məntəqəsində ilk görüşdüyüm zabit Vidadi Verdiyev oldu. - Demək olar, hər gün bir neçə dəfə düşmən tərəfindən postlarımız atəşə tutulur. Yalnız cavab atəşindən sonra düşmən susdurulur, - deyərək zabit qarşıdakı ermənilərin "feal"liyindən söz açdı. Əlavə etdi ki, hər bir postumuzda yağlılara cavab verə biləcək cəsur döyüşçülərimiz var. Onlar düşməni aman verməz ki, bir addım da olsun irəli gəlsinlər.

Neçə illərdi, mənfur ermənilərlə müharibə şəraitindəyik. Bu illər ərzində neçə-neçə şəhid verdik, qazılırmız oldu. Vətənpərvər oğullar öz yulundan dönmədilər, dedilər ki, əksinə, işğal edilmiş torpaqlarımızdan sonuncu erməni çıxana qədər silahlı yerə qoymayacağıqlar. Onlar bu məqsəd, bu amal uğrunda son ana qədər vuruşmaq əz-

mindədirlər. Torpaq itkisi ilə qəti barışmaq fikrində deyillər. Bunu düşmən də yaxşı bilir.

Ermənilərin işğal etdikləri ərazilərdə ucu-bucağı görünməyən sədlər uzanır. Bu səngərlər, bu istehkam-qalalar heç nədən, öz-özünə yaranmayıb. Bu yerlərdə igid oğullarımız təpədən-dırnağadək silahlanmış düşmənin qarşısını alıb. Özü də böyük itkilər, qanlar hesabına. Azğın düşmənin qarşısını almaq üçün elimizin-obamızın qeyrətli oğul və qızları silaha sarılıraq Vətənə naminə pəhrəmanlıqlar göstəriblər. İndi həmin tarixdən on illər keçir, mövqelərimiz isə bir-birindən mübariz oğullar tərəfindən qorunur, müdafiə olunur.

Düşməni cavab verən döyüşçülərə gəlincə zabit Verdiyev baş gizir Dilsuz Babayevin xidmətlərindən gen-bölsəh ələdi. Əlavə etdi ki, Dilsuz on liden artıqdır ki, burada xidmət edir. Onun baş çavuş olduğu bölmə düşmənlə təmas xəttindədir. Dəfələrlə ermənilər postlara basqın ediblər. Hər dəfə də layiqli cavab alıblar. Əlbəttə ki, Dilsuz Babayevin və onun kimi cəsur döyüşçülərin sayəsində.

Səngərdə yerlə bərabər tikilmiş blindajın qarşısında-yıq. Bölmə komandiri qarşıdakı düşmən haqqında məlumat verir. Çox keçmir, dəbilqəli, çiyini avtomatlı bəstəboy bir döyüşçü yaxınlaşıb: - baş gi-

zir Babayev, - deyərək özünü təqdim edir.

O, müşahidə postlarına baş çəkib qayıdırdı. Özünün dediyinə görə, bizim gelişimizdən xəbərsiz idi. Bir də ki, baş gizir kiminsə, nəyinsə xa-

tinə deyil, üzərinə düşən vəzifənin məsuliyyətinə görə vicdanla, layəqətlə xidmət etdiyini bildirdi.

Əslən Neftçala rayonundan olan baş gizir xidməti dövründə dəfələrlə komandanlıq tərəfindən fəxri fərmanla təltif olunub. Silahlı Qüvvələrin 90 və 95 illik yubiley medalları onun sinəsinə bəzəyir. Dilsuz deyir ki, o, "səmti müəyyən etmə" üzrə Silahlı Qüvvələr birinciliyində qızıl medala layiq görülüb. Və buna görə də ordu rəhbərliyi tərəfindən fəxri fərmanla mükafatlandırılıb.

Gecələr soyuq və qarlılıq səngərlərdə xidmət aparmayın özünəməxsus çətinlikləri var. Buna baxmayaraq ordumuzun mətin döyüşçüləri üzərlərinə düşən xidməti borcu şərəflə, layəqətlə yerinə yetirməkdədirlər. Onlar heç vaxt mənfur ermənilərə məqsədlərinə nail olmağa imkan verməyəcəklər. Bu qənaəti ön mövqelərdə ayıq-sayıq döyüş növbəsi aparən Dilsuz Babayev və onun silahdaşları bir qədər də artırıdılar.

**Mayor
Bəxtiyar ƏLİYEV,
"Azərbaycan Ordusu"**

Vətənə əsgər olmaq hər birimizin borcudur. Təbii ki, bu müqəddəs borcu hamımız şəərəflə yerinə yetirməliyik. Atalar yaxşı deyib ki, oğul düşməni çəpəridir. Bu gün düşməni siper olmağımızın, yurdu qorumağımızın vaxtı və məqamıdır.

Xidmətə çağırıldığım gündən on aydan çox vaxt keçib. Arxada qalan günlər mənim üçün məşğələ keçib hərbi bilikləri əşladılar. Az vaxt ərzində müxtəlif silahların taktiki-texniki xüsusiyyətlərini öyrəndim. Məşğələlər başa çatandan sonra ilk atış çalışmasını yerinə yetirdim. Avtomat silahların sirlərini dərinləndirirdim. Orta məktəbdə oxuyanda tarix müəllimi bizi tez-tez bu abidələri ziyarət etməyə aparırdı. Mədəni irsimizi öy-

Xidmətə çağırıldığım gündən on aydan çox vaxt keçib. Arxada qalan günlər mənim üçün məşğələ keçib hərbi bilikləri əşladılar. Az vaxt ərzində müxtəlif silahların taktiki-texniki xüsusiyyətlərini öyrəndim. Məşğələlər başa çatandan sonra ilk atış çalışmasını yerinə yetirdim. Avtomat silahların sirlərini dərinləndirirdim. Orta məktəbdə oxuyanda tarix müəllimi bizi tez-tez bu abidələri ziyarət etməyə aparırdı. Mədəni irsimizi öy-

rendikcə xalqımızın keçmişinin necə də zəngin olduğunu görürdük. Tariximizə sevgimiz, məhəbbətimiz artırdı. Bu gün əsgər kimi Vətən qarşısında övladlıq borcumu layiqincə yerinə yetirməyə çalışıram. Məşğələlərdə fəal iştirak edərək silahların sirlərini dərinləndirirəm, döyüş hazırlığımdan səyiyəsinə daha da yüksəlməyə səy göstərirəm. Əgər torpaqlarımız uğrunda döyüşlər başlarsa, əldə silah həmişə ön-

Əsgərin tribunası

Gənclərə ordumuzu ürəkdən sevdirdim

rəndikcə xalqımızın keçmişinin necə də zəngin olduğunu görürdük. Tariximizə sevgimiz, məhəbbətimiz artırdı. Bu gün əsgər kimi Vətən qarşısında övladlıq borcumu layiqincə yerinə yetirməyə çalışıram. Məşğələlərdə fəal iştirak edərək silahların sirlərini dərinləndirirəm, döyüş hazırlığımdan səyiyəsinə daha da yüksəlməyə səy göstərirəm. Əgər torpaqlarımız uğrunda döyüşlər başlarsa, əldə silah həmişə ön-

de vuruşacağıam. Vətənə əsgər olmağımıza fəxr edirik, qürur duyuruq. Nümunəvi xidmət etdiyimə görə bir müddət əvvəl məni qismətdəli məzuniyyətə göndərmişdilər. Doğmalarımın, əzizlərimin yanında olanda dost-tanışlara, sabahımızın əsgərlərinə ordumuzun yenilməz gücündən, qüdrətindən həvəslə danışırdım.

**Əsgər
Araz KƏRİMOV,
"N" hərbi hissəsi**

Ordenli igidlərimiz

Döyüşçü yoldaşlarına demişdi: "Qayıdacam..."

Otağa daxil olan ağısaçlı, nura-ni bir qadın dərhal özünü təqdim edib danışmağa başlayır. "Mən Elmira Məmmədova, şəhid anasıyam. Gəncədən gəlmişəm. Oğlum 1994-cü il yanvarın 28-də Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olub. "Azərbaycan bayrağı" ordeninə layiq görülmüş..."

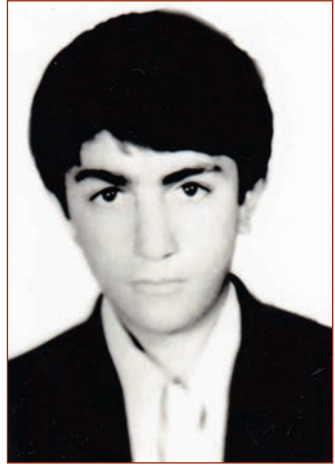
Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli kəndi uğrunda olur. Aldığı ağır yaralarla Bakı şəhərinə hospitala gətirilən döyüşçü dostlarına qaydaçağını və etse də, geriye - əsgər yoldaşlarının yanına dönə bilmir. Həkimlərin göstərdiyi səylərə baxmayaraq, Maşallahın heyatını xilas etmək mümkün olmur. Vətən uğrunda şəhid olan M.Məmmədov 1993-cü il yanvarın 29-dan 30-a keçən gecə hospitalda gözünü həyata əbədi yumur. Gənc ömrü yarıda qırılan Maşallah təhsil aldığı Gəncə şəhəri 27 sayılı orta məktəbin tarixinə ilk şəhid adını şərəflə yazır... Cəsur döyüşçü Gəncə şəhərindəki Şəhidlər Xiyabanında torpağa tapşırılır.

Maşallah Abbasəli oğlu Məmmədovun ruhuna hörmət və ehtiram əlaməti olaraq, xidmət etdiyi "N" hərbi hissəsinin komandanlığı tərəfindən Gəncə şəhər İcra Hakimiyyəti başçısına göndərilən 17 aprel 1994-cü il tarixli məktubda Vətənin azadlığı uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş şəhidin adının əbədiləşdirilməsi xahiş olunur.

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı 24 iyun 2005-ci il tarixli sərəncamı ilə Məmmədov Maşallah Abbasəli oğlu ölümündən sonra Vətənin yüksək mükafatı - "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif edilir. Gəncə şəhərinin Avtozavod qəsəbəsindəki 27-ci küçədə igid əsgərin adı verilir, vaxtilə oxuduğu 27 sayılı orta məktəbdə adına xatirə güşəsi yaradılır və yaşadığı evin önünə şəhidin adını daşıyan xatirə lövhəsi vurulur.

Dövlətimizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyümüzdə uğrunda canını fəda edən Maşallah kimi Vətən övladlarının xatirəsi xalqımızın yaddaşında əbədi yaşayacaqdır.

Lalə HÜSEYNOVA,
"Azərbaycan Ordusu"

ilk günlərdən fədakarlığı, hərbi bacarığı əsgər yoldaşlarına örnək idi. Döyüş bölgəsinə gəldiyimiz vaxtdan sırası Məmmədov cəsur hücumcu, sərvaxt döyüşçü idi. 30-a yaxın döyüşdə iştirak edən Maşallah hər dəfə cəsarətilə hamını təəcübləndirirdi. Döyüşdən qayıdandan sonra əsgər yoldaşları onun qorxmazlığından, igidliyindən fəxrli danışardılar. Döyüş vəzifəsi qumbaraatan olsa da, hücumda rabitəni də özü idarə edir, vacib məqamlarda digər silahlardan da məharətlə istifadə etməyi bacarırdı. Döyüşə hamıdan öndə özü gedərdi. Komandanlığın rəğbətini qazanan döyüşçü M.Məmmədov nümunəvi xidmətlərinə görə dəfələrlə təşəkkürmələrə və fəxri fərmanlara layiq görülür. Onun son döyüşü 1994-cü il yanvarın 28-də

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin şəxsi heyəti ilə ictimai-siyasi hazırlıq sistemində keçirilən dərslər

(İctimai-siyasi hazırlıq qrupunun rəhbərinə dərslər hazırlaşmaq üçün kömək)

1. IX əsrdə Azərbaycanda xalq-azadlıq hərəkatı.
2. Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə.
3. Xürrəmilər hərəkatının əhəmiyyəti.

IX əsrdə Azərbaycanda xalq-azadlıq hərəkatı

VII əsrin əvvəllərində Ərəbistan yarımadasında güclü bir feodal dövləti meydana gəldi. Asiyada, Afrikada və Avropada İslam dinini yaymaq siyasəti yeridən ərəblər İrənin Rey və Qəzvin şəhərlərini işğal etdikdən sonra 639-cu ildə sərkərdə Hüzeyfənin başçılığı ilə Azərbaycana daxil oldu. Ərəb ordularının fasiləsiz hücumlarına baxmayaraq, əhali onlara asanlıqla boyun əymədi, düşməne ciddi müqavimət göstərərək, vergi verməkdən və İslam dinini qəbul etməkdən imtina etdi. Yalnız 90 illik kəskin mübarizədən sonra Xilafət orduları Azərbaycanın istilasını başa çatdırmağa bildilər. Ərəblər işğal etdikləri ölkələri əvvəllər öz qaydaları əsasında idarə edirdilər. Bu qaydalar isə mümkün qədər çox vergi toplamaqdan və başqa dinə mənsub olanlar arasında İslam dinini yaymaqdan ibarət idi.

Xilafətin soyğunçu vergi siyasəti və məmurların özbaşınalığı, dəhşətli istismar və hüquqsuzluq, yerli feodalın mülklərinin və imtiyazlarının məhdudlaşdırılması, güclü ərəbləşdirmə siyasəti və başqa səbəblər əhalinin vəziyyətini ağırlaşdırmaqla yanaşı, ümumxalq qəzəbini coşdururdu.

VIII əsrin ortalarında Əməvilər sülaləsinin siyasətinə qarşı həm xilafət sarayında, həm də onlara tabe olan ölkələrdə kəskin mübarizə gedirdi. Xilafətə qarşı çıxışlar Azərbaycanda 748-752-ci illərdə geniş vüsət aldı. Üsyan əhalinin bütün təbəqələri iştirak edirdilər və onlara yerli feodallar başçılıq edirdilər. Bu, səbəbsiz deyildi. Ərəblər Azərbaycanda möhkəmləndikdən yerli feodalları dövlət aparatından uzaqlaşdırır, onların torpaqlarını, kəndliləri üzərindəki hüquqlarını və digər imtiyazlarını məhdudlaşdırırdılar. Ona görə də feodal xilafətdən daha çox narazı idilər.

Ərəblərə qarşı 748-ci ildə Beyləqanda başlanmış ilk üsyan tezliklə digər vilayətləri, xüsusilə Bərdəni və Ərdəbilini əhatə etdi. Xalq hərəkatı Azərbaycanın digər əyalətlərini və bütün Ön Qafqazı bürüdü. 752-ci ildə üsyan amansızlıqla yatırıldı. Azərbaycanda azadlıq mübarizəsinin parlaq səhifələrindən biri ərəb xilafətinə qarşı Xürrəmilər hərəkatıdır. Xürrəmilərin şüarı torpağı və digər istehsal vasitələrini xalqın ixtiyarına verməkdən, kəndliləri və sənətkarları feodalın və digər hakim təbəqələrin asılılığından azad etməkdən ibarət idi.

Mövzu: IX əsrdə Azərbaycanda xalq-azadlıq hərəkatı. Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə.

İctimai-siyasi hazırlıq qrupunun rəhbərinə bu dərslər hazırlaşarkən Azərbaycan tarixinə dair müvafiq ədəbiyyatdan istifadə etmək və mövzunu bölmənin gündəlik həyatı ilə bağlamaq tövsiyə olunur.

Babək Xürrəminin başçılığı ilə ərəb işğalçılarına qarşı mübarizə

Tarixi mənbələrin məlumatına görə, xürrəmilərin ərəblərə qarşı azadlıq mübarizəsi 61 il davam etmişdir. Onun üçdə iki hissəsini Babəkə qədərki dövr təşkil edir. Bu mübarizənin xeyli hissəsini Bəzz qəzasının sahibi Cavidan rəhbərlik etmişdir. 816-cı ildə yerli feodal Əbu İmranla döyüşdə Cavidan ağır yaralanaraq aldığı yaradan öldü. Cavidanın ölümündən sonra Xürrəmilər hərəkatına onun köməkçisi Babək rəhbərlik edir.

Əsrlərdən bəri adı qəhrəmanlıq rəmzinə çevrilmiş Babək öz zamanının cəsur sərkərdəsi və görkəmli siyasi xadimi idi. Babək 798-ci ildə (bəzi mənbələrə görə 795-ci ildə) Ərdəbil yaxınlığında Bilalabad kəndində anadan olmuşdur. Babək gənc yaşlarında bir neçə il çobanlıq etmiş, iki il Təbrizdə sənətkar yanında şagird olmuş, sonra Cavidanla rastlaşdı xürrəmilərin paytaxtı Bəzzə getmişdi.

Xürrəmilər Babəkə qədər xilafətə qarşı iki dəfə - 778 və 808-ci illərdə üsyan etmişlər. Daha güclü olan ikinci üsyanı başlatmış olan ikinci üsyançı Harun ərəşidinin göstərişi ilə öldürüldü, qadın və uşaqları isə qul kimi satıldı.

Lakin xilafətin amansız cəza tədbirləri xürrəmilərin azadlıq uğrunda mübarizə əzmini möhkəmləndirirdi. Onların sırası seyrəlsə də, düşməne qarşı döyüş təcrübələri zənginləşdi.

Babək xürrəmilər icmasında rəhbərliyi qəbul edən zaman onun tərəfdarlarının miqdarı kifayət qədər çox deyildi. O, xürrəmilərə silah paylayıb göstəriş verdikdən sonra əlverişli məqam çatana

kimi gözləmələrini tapşırırdı. Həmin müddətdə Babək öz adamlarını Azərbaycanın hər tərəfinə göndərərək ölkəni xilas etmək üçün onları ərəblərə qarşı azadlıq mübarizəsinə çağırırdı. Ölkənin hər tərəfindən minlərlə insan Babəkin bayrağı altında toplaandı. Bəzi mənbələrə görə, Babəkin ordusunda təkcə atlılar 20 min nəfər idi. Babək orduda ciddi intizam yaratmışdı.

Azadlıq ordusunun əsas hərəkatverici qüvvəsinə kəndlilər təşkil etsə də, orada səhər yoxsullar, sənətkarlar, orta və xırda feodallar, əhalinin müxtəlif təbəqələrinə mənsub adamlar da az deyildi.

Xürrəmilər xilafət orduları üzərində parlaq qələbələr qazanaraq Azərbaycanı onlardan təmizlədikdən azadlıq mübarizəsinə qoşulanların sayı artırdı. Ərəb tarixçisi Bağdadinin verdiyi məlumata görə, Azərbaycanın cənubunda Babək tərəfdarlarının sayı 300 min nəfərə çatırdı.

İşğalçılara qarşı kəskin narazılıq və müqavimət bir çox ərəzilər bürtsə də, bütün mənbələr təsdiq edir ki, azadlıq mübarizəsinin əsas mənbəyi Babək və xürrəmilərin vətəni Azərbaycan idi.

IX əsrin 30-cu illərinin əvvəlləri azadlıq mübarizəsinin ən uğurlu dövrü idi. Üsyançılar xilafəti lərzəyə salmışdılar. Ərəb tarixçisi Dinəvərinin məlumatına görə, bu zaman "Babəkin işi böyük vüsət aldı və ərəblər ondan qorxmağa başladılar. Onunla vuruşurdular, lakin qalib gələ bilmirdilər. Babək qoşunları dağıdır və sərkərdələri öldürürdü".

835-ci ildə xəlifə Mötəsim məşhur sərkərdə Afşin Heydər ibn Kavusu xürrəmilərə qarşı döyüşün ərəb ordusunun baş komandanı təyin etdi. Ərəblərin xürrəmilərə qarşı mübarizə taktikasını deyilsən Afşin Babəkin tərəfdarları və müttəfiqləri olan yerli feodallar Səhl ibn Sumbatı, ibn Bəisi, Əbu Musanı və onlarla başqalarını öz tərəfinə çəkdi. Xəyanət noticəsində Babəkin cəsur sərkərdəsi İsmə əsir alındı, 836-cı ildə isə daha bir sərkərdə - Tərxan öz evində öldürüldü.

Azadlıq mübarizəsinin ilk dövründə, üsyan sürətlə genişləndiyi şərhiyə mübarizəyə qoşulan, onları silahla, ərzaqla, pulla

təmin edən yerli feodallar hərəkatın müəyyən məqamında mülk və imtiyazlarını itirəcəklərini güman edərək mübarizədən uzaqlaşdılar. Bununla belə, təcrübəli sərkərdə olan Babək ağıllı taktika ilə düşmənin planlarını pozur və onları çıxılmaz vəziyyətə salırdı.

Ərəb sərkərdəsi Afşin Babəkə sülh danışıqlarına başlamağı təklif edərək onu inandırmağa çalışırdı ki, bağışlanması haqqında xilafətdən fərman alacaq. Lakin Babək əqidəsindən dönmədi. O, vətənin istiqlalı üçün şəxsi xoşbəxtliyinə qurban vermədi. Xəlifənin təklif etdiyi imtiyazları və hədiyyələri xalqın xəyanət kimi qiymətləndirdi.

Bələ olduqda həlledici döyüş labüdü idi. Daha yaxşı silahlanmış və təchiz olunmuş ərəblər ölverişli vaxtda Babəkin ordusu üzərində hücum etdilər. **837-ci il avqustun 26-da** son döyüş başlandı. Bəzz qəzasını hər tərəfdən mühasirəyə alan ərəblər qala divarlarını dağıtmaq üçün daş atan mancaqlardan və neftlə isladılmış oxlardan da bacarıqla istifadə edirdilər. Qalının müdafiəsinə Babəkin etibarlı və cəsur sərkərdəsi Adin başçılıq edirdi. Bütün gün neçə il davam edən qanlı döyüşdə düşmən əsgərlərindən dəfələrlə az olmaları baxmayaraq, xürrəmilər mimsiz rəşadət göstərirdilər. Onların qeyri-adi mətanəti və igidliyi ərəbləri heyrətə gətirirdi. Vətənin cəngavər oğulları müqəddəs torpağımız uğrunda şəhid olmağı şərəf sayırdılar.

Bəzz döyüşü orta əsrlər müharibələri tarixində ən çox insan qırğınına səbəb olan döyüşlərdəndir. Bu döyüşdə yaralananlardan 80 min nəfər həlak olmuşdu. Afşinin göstərişi ilə Bəzz qəzası dağıldı. Qala müdafiəçilərindən 7600 nəfər əsir götürüldü.

Bəzzin süqutundan sonra Babək qarşıda Abdulla ilə birlikdə köhnə müttəfiqi Səhl ibn Sumbat tərəfindən xəyanət yolu ilə tutularaq ərəblərə təhvil verildi. 838-ci il martın 14-də xəlifə Mötəsimin hökmü ilə Babək Samirə şəhərində edam edildi.

Edam zamanı Babək heyrətamiz mənəvi döyüş göstərdi. Cəllad əvvəlcə onun sağ əlini biləkədən kəsdi. Qan axanda Babək sol əli ilə üzünü qana boyadı. Xəlifə ondan nə üçün belə etdiyini soruşanda Babək bildirdi: "Adamlar elə başa düşürlər ki, mən elə əvvəldən ölümdən qorxmışam. Mən üzümü qana boyadım ki, bənizim solğun görünməsin".

Xürrəmilər hərəkatının əhəmiyyəti

Orta əsrlərdə baş verən digər kəndli müharibələrindən fərqli olaraq bu müharibə hər şeydən öncə istiqlalıyyət uğrunda azadlıq müharibəsi idi. Mübarizədə xalqın imtiyazlı təbəqəsinin dönlüklüyü, ərəblərə nisbətən daha cəsur və döyüşkən türk sərkərdələrinin eyni və digər mənsəli üsyançılara qarşı səfərbərliyə alınması, ən başlıcası ermənilərin xəyanəti və ərəblərə kömək etməsi azadlıq müharibəsinin xarakterik xüsusiyyətlərindən biri idi. Ağır məğlubiyyətə baxmayaraq, xürrəmilər hərəkatı digər əsli xalqların azadlıq mübarizəsinə təkan verməklə yanaşı, Azərbaycanda xalqın şüurunda və əməlinə əsrlərlə yaşadı. Üsyançılar və onların rəhbəri Babəkə nifrət hissi bəsləmələrinə baxmayaraq, hərəkatın təsirini və əzəmətini ərəb tarixçiləri də etiraf etmişlər. İbn Təğribərdi adlı tarixçi yazırdı ki, "Babək öz zamanının qəhrəmanı və xilafəti dəhşətə gətirən bir igiddir".

Bu mövzunu öyrənərkən bir daha qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan torpaqlarının bir hissəsi hələ də ermənilərin işğal altındadır. Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa olunmasının ilk illərində ölkədə olan müərrəkəb daxili ictimai-siyasi vəziyyətdən məharətlə istifadə edən ermənilər bəzi xarici dövlətlərin dəstəyi ilə Azərbaycanın əzəli torpaqlarını olan Qarabağın dağılıq hissəsini və daha 7 rayonu işğal etməyə müvəffəq oldular. Ona görə də bu gün Silahlı Qüvvələrin qarşısında dayanan ən başlıca vəzifə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etmək üçün hər an döyüşə hazır olmaqdır. Azərbaycan ordusunun hərbi qulluqcusu dərslərdə və təlimlərdə herb işini vicdanla öyrənməklə yanaşı, öz xalqının qəhrəmanlıq tarixinə də bilməli, onlarla fəxr etməli və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə balalarını şöhrətli döyüş ənənələrinə yüksək sədaqət nümunəsi göstərməyə hazır olmalıdır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat: "Azərbaycan tarixi", Azərənşr, 1994.

**Müdafie Nazirliyi
Mənəvi-Psixoloji
Hazırlıq və İctimaiyyət
Əlaqələr İdarəsi**

Oğulluq borcu

Leytenant Rəşad Əliyev zabit kimi xidmətə bir neçə aydır ki, başlayıb. Ordu sıralarına gəldiyi ilk gündən xidmətinə məsuliyyətlə yanaşır, tabeliyində olan əsgərlərə daim söhbətlər aparır, onların mənəvi-psixoloji hazırlığını daha da artırmağa çalışır. İlk gündən bölüyümüzdə daxil olan əsgərlərə fərdi söhbətlər aparıram, - deyir leytenant R.Əliyev. - Aparılan fərdi söhbətlər zamanı əsgərlərin orduyaqədərki

həyatını dərinləndirərək, psixoloji testlər keçirirəm. Dəyərlərini məsləhət və tövsiyələrimi verirəm. Çalışıram ki, şəxsi həyatın həm döyüş, həm də mənəvi-psixoloji hazırlığı yüksək səviyyədə olsun. Son günlər keçirilən təlimlərdə zabit və əsgərlərimiz fəal iştirak etdilər, qarşılıqlı dayanana tapşırıqları yüksək peşəkariyyətlə yerinə yetirdilər.

Xidmətdə ilk addımlarını atan gənc əsgərlərdən Pərvin Məmmədov, Vüsal Vəlizadə, Orxan Quluzadə, Kənan Səfərov və başqaları ilə görüşüb söhbət etdim. Onlar Vətən qarşısındakı övladlıq borclarını şərəf və ləyaqətlə yerinə yetirəcəklərini bildirdilər.

VIII əsrin ortalarında Əməvilər sülaləsinin siyasətinə qarşı həm xilafət sarayında, həm də onlara tabe olan ölkələrdə kəskin mübarizə gedirdi. Xilafətə qarşı çıxışlar Azərbaycanda 748-752-ci illərdə geniş vüsət aldı. Üsyan əhalinin bütün təbəqələri iştirak edirdilər və onlara yerli feodallar başçılıq edirdilər. Bu, səbəbsiz deyildi. Ərəblər Azərbaycanda möhkəmləndikdən yerli feodalları dövlət aparatından uzaqlaşdırır, onların torpaqlarını, kəndliləri üzərindəki hüquqlarını və digər imtiyazlarını məhdudlaşdırırdılar. Ona görə də feodal xilafətdən daha çox narazı idilər.

Ərəblərə qarşı 748-ci ildə Beyləqanda başlanmış ilk üsyan tezliklə digər vilayətləri, xüsusilə Bərdəni və Ərdəbilini əhatə etdi. Xalq hərəkatı Azərbaycanın digər əyalətlərini və bütün Ön Qafqazı bürüdü. 752-ci ildə üsyan amansızlıqla yatırıldı. Azərbaycanda azadlıq mübarizəsinin parlaq səhifələrindən biri ərəb xilafətinə qarşı Xürrəmilər hərəkatıdır. Xürrəmilərin şüarı torpağı və digər istehsal vasitələrini xalqın ixtiyarına verməkdən, kəndliləri və sənətkarları feodalın və digər hakim təbəqələrin asılılığından azad etməkdən ibarət idi.

Hərbi hissədə yeni yay düşərgəsi yaradılıb

Səbail rayonunda yeniyetmə və gənclərin yay istirahətinin təşkilatı istiqamətində növbəti layihə həyata keçirilir. Bu dəfə Səbail Rayon İcra Hakimiyyəti Müdafie Nazirliyi ilə birgə "Gənc Heydərçilər" hərbi-vətənpərvərlik təmayüllü yay düşərgəsi təşkil edib.

İcra hakimiyyətinin AZƏRTAC-a bildirdikləri ki, düşərgəyə rayonun təhsildə və idmanda fərqlənən, müxtəlif fənn olimpiadalarında, müsabiqələrdə qalib olan və idman yarışlarında nailiyyətlər əldə edən, oxuduqları orta məktəbin ictimai işlərində fəallıq göstərən 150-dən çox yuxarı sinif şagirdi cəlb edilmişdir. Ən əsası isə bu düşərgənin Qusardakı "N" hərbi hissəsində keçirilməsidir. Burada "Gənc Heydərçilər" üçün xüsusi əsgər kazarması ayrılmışdır. Yeniyetmələr düşərgənin fəaliyyəti dövründə hərbi nizamnamənin tələblərinə uyğun dərslər keçəcək, hər-

